

WATER IS MEER DAN H₂O

WATERSPEELOBJECT IN DOETINCHEM.
(FOTO: GEMEENTE DOETINCHEM/JAN
VAN DEN BRINK)

GERT-JAN HOSPERS is docent en onderzoeker Economische Geografie aan de Universiteit Twente en bijzonder hoogleraar City- en Regiomarketing aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Daarnaast is hij voorzitter van Stichting Jane, die het gedachtegoed van de Amerikaanse stads-activiste Jane Jacobs propageert, en maakt hij deel uit van het wetenschappelijk comité van Cittaslow International.

WAT ZOU AMSTERDAM ZIJN ZONDER ZIJN GRACHTEN, VLISSINGEN ZONDER DE ZEE EN DEVENTER ZONDER DE IJssel? WATER IS ALTIJD VAN GROOT BELANG GEWEEST VOOR DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN STEDEN. DE NABIJHEID VAN WATER MAAKTE HANDEL, NIJVERHEID EN TRANSPORT MOGELIJK. DAAROM BOUWDEN ONZE VOOROUDERS HUN NEDERZETTINGEN HET LIEFST IN DE BUURT VAN EEN BRON, RIVIER OF KUSTSTROOK. JE ZIET HET TERUG IN ENKELE PLAATSNAMEN, VAN DORDRECHT (DRECHT = OVERZETPLAATS) EN COEVORDEN (VOORDE = DOORWAADBARE PLEK IN EEN RIVIER) TOT OOSTERBEEK EN ROERMOND.

‘WATER IN DE STAD IS NIET ALLEEN NOODZAKELIJK, MAAR OOK PRETTIG. NET ZOALS ALLE NATUURLIJKE ELEMENTEN DRAAGT WATER IN DE OPENBARE RUIMTE BIJ AAN EEN VERGROTING VAN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT EN BELEVING.’

Maar de betekenis van water voor steden gaat verder dan economie en bedrijvigheid. Want op de keper beschouwd staat water voor leven. De mens kan dagenlang zonder voedsel, maar zonder water houden we het niet lang vol. In de klassieke oudheid beschouwde men bronnen dan ook als heilige plaatsen. Op het bezoedelen ervan stonden hoge straffen. Schoon water – om te drinken, koken en wassen – is nu eenmaal van levensbelang voor steden en hun bevolking. Dat besef stimuleerde de Romeinen tot innovatie: ze vonden het aquaduct uit en bouwden zo aan wat we tegenwoordig een smart city zouden noemen.

VERGROTING VAN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT

Water in de stad is niet alleen noodzakelijk, maar ook prettig. Net zoals alle natuurlijke elementen draagt water in de openbare ruimte bij aan een vergroting van de ruimtelijke kwaliteit en beleving. Water werkt als een magneet op bewoners en bezoekers. We kijken graag naar water en genieten van de stroming en de glinstering ervan. Water maakt kleuren intensiever, geeft glans aan de omgeving en werkt geurversterkend. Het geluid van water verveelt bovendien nooit. Of zoals de Mexicaanse dichter Octavio Paz (1914-1998) het eens mooi omschreef: ‘Water babbelt voortdurend, maar valt nooit in herhaling’. Niet voor niets gaan we ‘s zomers bij voorkeur aan het water zitten, op een bankje, terrasje of zelfs pootjebadend. En het is niet verrassend dat hotelkamers met uitzicht op het water het duurst van allemaal zijn. Van alle landschapselementen geeft water ons de meest intensieve zintuiglijke ervaring. Hoe dat komt? Misschien heeft het ermee te maken dat ons lichaam voor meer dan 80 procent uit water bestaat. Water en mens zijn onafscheidelijk.

BELEVING IN DE BINNENSTAD

Wie wil zien wat water in de stad met ons doet, moet op een warme zomerdag eens een kijkje nemen bij fontein, waterspuwers of andere waterobjecten in de binnenstad. Ze bieden het

winkelend publiek verkoeling en verfrissing, maar ze zijn bovenal een bron van vermaak. Kinderen worden er als vanzelf naartoe getrokken. Met stampende voeten, de handen in de lucht en gillend van vreugde maken ze duidelijk wat ze ervaren. Want wat is er nu fijner dan spetteren met water, zeker als er andere kinderen bij zijn? Op zoek naar beleving in de binnenstad investeren steeds meer gemeenten terecht in waterspeelobjecten. Neem Doetinchem, waar kinderen zich tijdens de zomervakantie in het centrum konden uitleven op de PlayFountain, een mobiele, interactieve waterattractie van 10 bij 10 meter. Dankzij individueel regelbare waterstralen waren allerlei spelletjes mogelijk. De uitdaging van PlayFountain is om met water te spelen zonder helemaal nat te worden. Het moet wel leuk blijven natuurlijk. In de binnenstad zitten we immers niet te wachten op een nat pak. Dat verklaart ook onze ambivalente relatie met regen: een paar regendruppels vinden we niet erg, maar bij een hoosbui zetten we toch echt liever een paraplu op.

KLIMAATVERANDERING

Het is echter niet alleen feest. Water in de stad kan ook problemen opleveren. Met name in de zomermaanden, als het in de meeste steden warm is, moeten we bij waterobjecten in de openbare ruimte alert zijn op legionella. Van een andere orde, maar niet minder belangrijk: voor

een stad die aan een rivier ligt, is het zaak het water goed in de gaten te houden, zeker met het oog op de klimaatverandering. Voor overstromingen zoals in Dresden, New Orleans en Zuidwest-Engeland hoeven we niet direct te vrezen. Maar door extremere weersomstandigheden zoals pieken in regenbuien, hetere zomers en koudere winters wordt waterveiligheid ook in Nederlandse steden een relevant thema. Nadenken over water is daarom niet alleen nuttig om de sfeer in de binnenstad te vergroten, het is ook nog eens functioneel en toekomstgericht. Water in de stad blijft een tijdloos thema. Want water is meer dan H₂O – het doet leven en beleven.

WATEROBJECT IN DE DUITSE STAD SAARLOUIS.
(FOTO: FRANZFOTO, CREATIVE COMMONS)

DEVENTER, STAD AAN DE IJssel.
(FOTO: MICHIËL VERBEEK, CREATIVE COMMONS)

